

Prizor iz operete Mala Floramye, izvedene u HNK Split / Foto: HNK Split

SHARE

16

RUJ

2024

PRICHE

HRVATSKI MJUZIKLI, NEISPRIČANA PRIČA (1)

Opereta kao uvertira u eru mjuzikla

SLAVKO NEDIĆ

IVO TIJARDOVIĆ

IVAN ZAJC

OPERETA

SREČKO ALBINI

IVAN NEPOMUK KÖCK

MJUZIKL

Prvu hrvatsku operetu *Kriegers Heimkehr* skladao je Ivan Nepomuk Köck u Bratislavi 1862. godine. Opereta je pod imenom *Serežanin* izvedena i u Zagrebu 1864. godine

Iako se na prvi pogled čini da je o hrvatskim mjuziklima sve poznato, stvarnost je ipak malo drugačija. Osim o mjuziklima kazališta Komedija, o njima se u široj javnosti zapravo iznimno malo zna, a i dio tih informacija, uslijed formulacijskog ponavljanja, koji je puta pogrešan ili nepotpun. Tako je, primjerice, uvriježeno mišljenje da je *Jalta, Jalta* prvi hrvatski mjuzikl. Međutim, ne samo da nije prvi hrvatski, nego nije ni prvi mjuzikl autorskog tandema **Alfi Kabiljo – Milan Grgić**. To, naravno, ne umanjuje veličinu mjuzikla *Jalta, Jalta*, ali otvara prostor za neispričanu i neistraženu priču o hrvatskim mjuziklima. A njih uistinu ima puno. Najveći dio tih mjuzikala dolazi iz samostalne, često i amaterske produkcije, no to ne utječe na njihovu umjetničku ili izvedbenu kvalitetu. Entuzijasta je uvijek bilo i oni su često pokretačka snaga pa je to slučaj i u priči o hrvatskim mjuziklima.

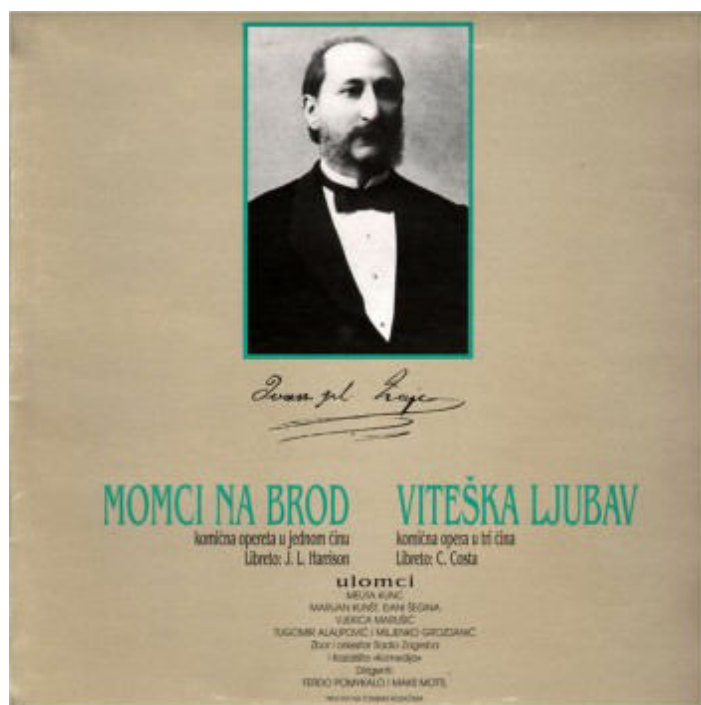
Ovom pričom želim ne samo upoznati javnost s nemalim brojem hrvatskih autorskih mjuzikala, nego i skrenuti pozornost na, vrlo često, samozatajne autore i ansamble koji stoje iza njih. Informacije o tim mjuziklima stekao sam uslijed dugogodišnjeg pasivnog bavljenja tom temom, kao novinar i urednik na Hrvatskom katoličkom radiju, ali i aktivno, budući da sam i sam autor ili koautor nekoliko mjuzikala. Dio ovih mjuzikala imao sam prilike čuti i vidjeti: bilo uživo, bilo putem objavljenih snimki na društvenim mrežama.

Opereta (talijanski *operetta*) je, kao što joj samo ime kaže, mala opera. Prema mrežnom izdanju Hrvatske enciklopedije opereta je *kraće glazbeno-scensko djelo lakšega značaja s govorenim dijalozima, pjesmama i plesom*.^[1] Ovo *lakše* odnosi se na tematski, sadržajni i glazbeni okvir. Opereta je nastala sredinom 19. stoljeća u Francuskoj kao izravni potomak *opéra bouffe*, koja je većim dijelom bazirana na satiričnim elementima. U drugim europskim središtima opereta je sadržajno bazirana na drugačijim temama. Tako je, primjerice, u Beču, prijestolnici Austro-Ugarske Monarhije, opereta imala romantičnije sadržaje. Taj spoj komične satire i romantike postaje tekstualni temelj i hrvatske operete.

Opereta odmah i u Hrvatskoj, kao dijelu civiliziranog europskog svijeta, nailazi na plodno tlo. Najprije se izvode tada poznate europske uspješnice, a ubrzo i hrvatski autori počinju pisati operete. Prvu hrvatsku operetu *Kriegers Heimkehr* skladao je **Ivan Nepomuk Köck** u Bratislavi 1862. godine. Opereta je pod imenom *Serežanin* izvedena i u Zagrebu 1864. godine.^[2]

Malo je znano da je jedan od najplodonosnijih operetnih skladatelja **Ivan Dragutin Stjepan Zajc**, poznatiji kao Ivan plemeniti Zajc (Rijeka, 1832. – Zagreb, 1914.). Ivan pl. Zajc je pored 19 opera – među kojima je najpoznatija *Nikola Šubić Zrinski* – skladao čak 26 opereta. Prva i možda najpoznatija bila je *Momci na brod – Mannschaft an Bord* (skladana 1863.), čija je praiizvedba bila u Beču i Zagrebu.

Velik značaj za hrvatski operetni opus ostavio je **Srećko Albini** (Županja, 1869. – Zagreb, 1933.) koji je skladao operete *Nabob* (*Der Nabob*, Beč, 1905.), *Madame Troubadour* (Zagreb, 1907.), *Barun Trenk* (*Baron Trenck*, Leipzig, 1908.), *Mala baronesa* (*Die kleine Baronesse*, Beč, 1909.) i *Die Barfusstänzerin* (Leipzig, 1909., preradba *Naboba*) u Osijeku 1914. i u Zagrebu 1915. kao *Bosonoga plesačica*.^[3] **Ivo Tijardović** skladao je osam opereta od kojih su najpoznatije *Mala Floramye* (1926.), *Kraljica lopte* (1926.) i *Spli'ski akvarel* (1928.)^[4]

Nezaobilazna zvučna literatura za upoznavanje hrvatskih opereta trostruki je album *Zagrebačka Opereta 1900. – 1960.* koji je 1994. godine objavio Croatia Records.^[5]

ZAGREBAČKA OPERETA 1900.-1960.

DOBA IRME POLAK

MILAN ŠEPEC
U TUŠKANCU I MALOM KAZALIŠTU

U KAZALIŠTU "KOMEDIJA"

Krajem 19. i početkom 20. stoljeća opereta na američkom tlu, posebice u brodvejskim kazalištima, poprima jednu novu dimenziju te se pretvara u nešto novo – mjuzikl. Prema mrežnom izdanju Hrvatske enciklopedije mjuzikl je *vrsta scenskoga glazbenog djela s govorenim dijalozima, glazbenim točkama i plesom*.^[6] Mjuzikl, kao i opereta, kombinira glazbu, glumu i ples, ali polazišna točka je drukčija. Sličnosti ima puno, ali i razlike. *Većinu opereta može se opisati kao lagane opere s glumom, dok je većina mjuzikala bliža predstavama s pjevanjem*.^[7] Akcent se stavlja na pjesme koje su najčešće u takvoj formi da mogu biti i samostalni songovi izdvojeni iz cjeline mjuzikla. Stoga su upravo ti songovi prepoznatljivi elementi i nositelji mjuzikala, a dio njih nadživi svoje matične mjuzikle.

Tridesetih godina prošlog stoljeća mjuzikl se preko Engleske proširuje Europom, a šezdesetih preko kazališta Komedija dolazi i na hrvatsko tlo. Najprije se izvode prepjevi

velikih svjetskih mjuzikala, no ubrzo i naši autori (najprije Alfi Kabiljo, zatim Đelo Jusić, a potom i ostali) počinju pisati i vlastite mjuzikle.

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz programa poticanja novinarske izvrsnosti.

.....

[1] *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. <https://enciklopedija.hr/clanak/mjuzikl> Pristupljeno 8.9.2024.

[2] Prema Köck, Ivan Nepomuk. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. <https://enciklopedija.hr/clanak/kock-ivan-nepomuk> Pristupljeno 8.9.2024.

[3] Prema Albini, Srećko. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 8.9.2024.
<https://enciklopedija.hr/clanak/albini-srecko>

[4] Prema <https://www.hds.hr/clan/tijardovic-ivo/> Pristupljeno 8.9.2024.

[5]
<https://www.discogs.com/release/11146139-Various-Zagreba%C4%8Dka-Opereta-1900-1960>
. Pristupljeno 8.9.2024.

[6] (engl. *musical*, skr. od engl. *musical comedy*, *musical play*: glazbena komedija, glazbeni igrokaz). *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. <https://enciklopedija.hr/clanak/mjuzikl> Pristupljeno 8.9.2024.

SHARE

Moglo bi Vas zanimati

16

RUJ

IZVJEŠTAJ

Ivo Pogorelić uz Zagrebačke soliste u dva izvedbena ruha

15

RUJ

IZVJEŠTAJ

SHIP: Bura u kostima, uragan glazbe u ušima